

RAŠYMO SUTRIKIMAS

Mokykloje nemaža dalis vaikų patiria įvairių rašymo sunkumų. Pradėję mokytis kai kurie vaikai ilgai neįsimena raidžių grafinio vaizdo, jas painioja, sunkiai susieja garsą su raide, jiems sunku taisyklingai parašyti žodžius ir pan. Vėliau, jau išmokę rašyti, daro daug klaidų, jų nepastebi, nesugeba išsitaisyti, o už raštu atliktus darbus gauna žemus įvertinimus.

Dėl to dažnam vaikui pablogėja ir jo emocinė savijauta, mažėja mokymosi motyvacija, jis turi įvairiausių baimių: bijo sulaukti pašaipų iš bendraklasių, mokytojų ir tėvų sakomų pastabų, kontrolinių darbų, blogo įvertinimo ir pan.

Rašymo sutrikimas – vienas iš dažniausių **mokymosi sutrikimų**, labai dažnai nustatomas kartu su skaitymo sutrikimu.

KAS TAI?

Rašymas - sudėtingas procesas, kuriame dalyvauja klausos, artikuliacinės motorikos, regėjimo funkcinės sistemos ir smulkioji rankų motorika. Rašymas yra glaudžiai susijęs su garsine kalba.

Vienas pagrindinių požymių – pastovios, specifinės klaidos.

Rašymo sutrikimo priežastys:

- galvos smegenų zonų, dalyvaujančių rašymo procese, nepilnavertė veikla,
- regimųjų vaizdinių ir erdvės suvokimo sutrikimai,
- neišlavėjusi foneminė klausos ar garsų tarimo sutrikimas, lydimas neišlavėjusios foneminės klausos, nepakankami garsų analizės ir sintezės įgūdžiai,
- vėluojantis kalbos vystymasis/kalbos neišsivystymas.

KAIP ATPAŽINTI, KOKIOS KLAIDOS?

Foneminės klausos sutrikimas – vaikai, turėdami normalią fizinę klausą nesugeba tiksliai skirti kalbos garsų, sunkiai išmoksta rašyti, nes rašant reikia išskirti garsus, nustatyti jų nuoseklumą žodyje, nepainioti išgirsto garso su panašiais, atsiminti garsus žyminčias raides ir jas užrašyti.

Lavinti foneminę klausą. Formuoti garsinės analizės ir sintezės įgūdžius.

Rašto darbuose gausu:

- skardžiųjų – dusliųjų priebalsių, ilgųjų – trumpųjų balsių, balsių - dvibalsių sukeitimų,
- raidžių praleidimų, pridėjimų,
- minkštumo ženklų praleidimų.

Matematiką šie mokiniai gali mokytis gerai, o pasakojamuosius dalykus mokytis sunku dėl nepakankamai išlavėjusios kalbos.

Garsų tarimo sutrikimas, lydymas neišlavėjusios foneminės klausos – vaikas būdingas netaisyklingas garsų tarimas, nepakankamas kalbos garsų skyrimas.

Rašto darbuose yra:

- netaisyklingai tariamų garsų sukeitimų,
- panašios artikuliacijos garsų sukeitimų,
- raidžių, skiemenų praleidimų.

Jei pašalinamas tarimo trūkumas, tikėtina, kad vaikas išmoks skirti garsus iš klausos ir jų nebepainios rašte.

Mokyti taisyklingai tarti garsus. Lavinti foneminę klausą. Stiprinti garsinės analizės įgūdžius.

Kalbos neišsivystymas – dėl neišplėtotos kalbos vaikai rašydami daro daug įvairaus pobūdžio klaidų.

Mokyti rišliai pasakoti, atpasakoti. Plėsti žodyną, aiškinti žodžių reikšmes. Tikslinti gramatines kategorijas. Mokyti taikyti rašybos taisykles praktikoje.

Rašto darbuose vyrauja:

- žodžių darybos, derinimo, kaitymo klaidos,
- žodžiuose praleidžia/prideda raides, skiemenis; suskaido, iškreipia, sujungia žodžius,
- sakinių parašo kaip vieną žodį, o tekstą gali parašyti kaip vieną sakinį,
- sunkiai perteikia mintį, žodžių tvarkos klaidos sakinyje, sunkiai pritaiko rašybos taisykles.

Mokiniai sunkiai įsisavina bendrojo ugdymo programą.

Sutrikęs regimųjų vaizdinių ir erdvės suvokimas, smulkiosios motorikos sunkumai – vaikai su normaliu regėjimu turi nepakankamai išlavėjusį regimąjį suvokimą, todėl pradėję mokytis rašyti, sunkiai įsimena raides, rašydami jas iškreipia, negražiai/neįskaitomai rašo.

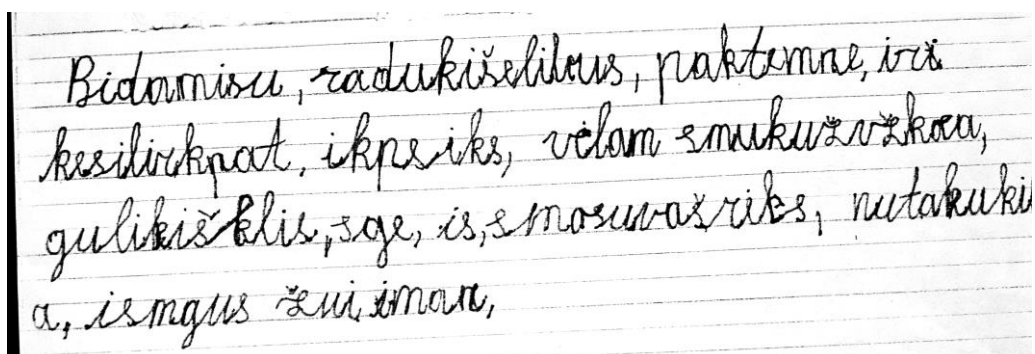
Rašydami vaikai:

- painioja panašias raides, raides keičia vietomis, kartais skaičius ir raides rašo veidrodiniu būdu,
- žodžius rašo iš kito galo, nepaiso eilučių,
- nurašydami skrupulingai kopijuoja kiekvieną raidę,
- lėtai rašydami daro klaidų mažiau, skubėdami – daug.

Tarimo trūkumai šiems mokiniams nebūdingi. Jiems būna sunku mokytis matematikos, geometrijos, konstruoti, braižyti.

Lavinti regimąjį suvokimą, dėmesį, smulkiają motoriką.

KELETAS RAŠTO PAVYZDŽIŲ

Bidomisu, radukišėlius, paktamne, irā
kesilirkpat, ikpeike, vėlam smukužvžka,
gulikišklis, sge, is, smosuvaz riks, nutakuki
a, ismgus žuimare,

2003 žilijobelis
 530322
 20030303
 20030303
 20030303
 20030303

.k.k. - ko k.k.
 .neta. du k.k.
 o a k l l l s 7 ž
 v ž a A. g. m
 žepė upels
 žepė s. n. p. n
 žepė aš. mapo
 žepė mapo žepė

Naujo pavaičių
 išlejo i tojimas
 išva manalokai moin
 sias kurtai vasas uislu
 mialis sounki vouis
 usiluoči susus. Lous
 aus susiuou uz uislu
 sktos. vaska galus ir
 žusir i 30kas lousus
 žusir i 30kas lousus

PAGALBA VAIKUI

Su rašymo sutrikimą turinčiu mokiniu mokykloje dirba logopedas, specialusis pedagogas. Tėvai ir mokytojai, konsultuodamiesi ir bendradarbiaudami su specialistais, taip pat gali padėti vaikui.

Svarbu:

- žinoti, kokio pobūdžio yra sutrikimas, kokiomis priemonėmis jį galima įveikti,
- geranoriškai dalintis informacija,
- stebėti vaiko daromą pažangą ir išryškinti jo pasiekimus, aptarti nesėkmes,
- paskatinti vaiką atvirai kalbėti apie savo mokymosi sunkumus, nuoširdžiai jam padėti, nelyginti su kitais,
- suprasti, kad norint pasiekti gerų rezultatų prireiks nemažai laiko ir pastangų,
- tikėti, kad sistemingai dirbant klaidų skaičius tikrai sumažės,
- nekritikuoti, padrausinti, džiaugtis kad ir mažiausiu laimėjimu.

Labai svarbi yra **tėvų pagalba namuose.**

Tėvų pageidavimu specialistai gali pateikti rekomendacijas tolesniam darbui namuose.

Mokiniui, kuris turi rašymo sunkumų, **mokytojai** gali padėti:

- mažindami rašymo užduočių kiekį, ilgindami laiką joms atlikti,
- leisdami kai kuriuos rašto darbus atlikti žodžiu, neatlikti nebūtinų rašymo užduočių,
- leisdami naudotis asmeninių klaidų kortelėmis, taisyklių lentele,
- neskaičiuodami ir į bendrą vertinimą neįtraukdami vaiko daromų specifinių klaidų,
- nelaikydami klaidomis raidžių rašysenos netikslumų,
- leisdami užduotis atlikti kompiuteriu.
- stiprindami vaiko savivertę, skatindami jį atskleisti savo žinias įvairiais būdais, ne tik rašant.

EGZAMINAI – KĄ ŽINOTI?

Dėl rašymo sutrikimo pagrindinio ugdymo pasiekimų patikrinimo ir brandos egzaminų užduočių laikas pratęsiamas 25 procentais nustatyto laiko.

Vertinant mokinio raštu darbą klaidomis nelaikoma akustiškai/grafiškai panašias fonemas žyminčių raidžių painiojimas, veidrodinis raidžių rašymas.

Dėl specifinio rašymo sutrikimo (neįskaitomo ar sunkiai įskaitomo rašto) gali būti leidžiama naudotis kompiuteriu, kuriame neįdiegta teksto rašybos ir gramatikos tikrinimo programa.

Pagrindinio ugdymo pasiekimų patikrinimo metu leidžiama naudotis schemomis, lentelėmis, grafikais, diagramomis, skaičiuotuvais.

PPT paruošia mokiniui pažymą dėl pagrindinio ugdymo pasiekimų patikrinimo ar brandos egzaminų pritaikymo.

Vaiko mokymosi sunkumai turi būti įvertinti PPT.

Jam nustatytas rašymo sutrikimas.